

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder upphävs. Spannmålslånemagasin och utsädesfonder används inte längre i dag i det syfte som avses i lagen och dessutom avvecklas onödig reglering då lagen upphävs.

I propositionen föreslås dessutom bestämmelser om att spannmålslånemagasin och utsädesfonder inom två år från ikraftträdandet av lagen ska kartlägga sin egendom, sina tillgångar och sina skulder. Efter att skulderna är betalda ska egendomen och tillgångarna överlåtas för jordbruksfrämjande verksamhet och spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden ska inom den nämnda tidsfristen underrätta jord- och skogsbruksministeriet om att åtgärderna har slutförts. Om åtgärderna inte genomförts inom föreskriven tid, övergår spannmålslånemagasinens och utsädesfondernas egendom, tillgångar och skulder till kommunen eller mantalskommunen. Kommunen eller mantalskommunen ska använda egendomen och tillgångarna till verksamhet som främjar jordbruket inom sitt område.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2019.

MOTIVERING

1 Nuläge

Systemet med spannmålslånemagasin och utsädesfonder i vårt land härrör från den svenska tiden. När man efter stora ofreden behövde åtgärder för att återuppliva odlandet och samtidigt också för att förbereda sig på eventuella missväxtår, ansågs det lämpligt att inrätta magasin varifrån man kunde låna spannmål till utsäde och föda om man råkade ut för missväxt.

Innan lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder (164/1934) trädde i kraft var den lagstiftningsmässiga grunden för spannmålslånemagasin och utsädesfonder förordningar från 1810, 1857 och 1864, genom vilka delägarna i spannmålslånemagasinen beviljades rätt att med senatens tillstånd ändra bestämmelserna om användningen ett magasin och omvandla spannmålsförråden till tillgångar.

Enligt lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder har ett spannmålslånemagasin till ändamål att anskaffa, förvara och utlåna utsädesspannmål eller brödsäd eller båda. Om utsädesfonder föreskrivs det i samma lag att de utger, i främsta rummet då nöd på grund av missväxt yppar sig, av sina penningmedel lån för anskaffning av utsädesspannmål.

Spannmålslånemagasin och utsädesfonder har enligt 2 § i lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder kunnat inrättas i landskommun genom beslut av kommunalfullmäktige eller av kommunalstämma med ägare och innehavare av mantalssatt jord. Spannmålslånemagasins och utsädesfonders angelägenheter handhas av en nämnd, som väljs av kommunalfullmäktige, mantalskommunens mantalsstämma eller ett möte av delägare i spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden.

Enligt 14 § i lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder kan spannmålslånemagasin och utsädesfonder dras in med tillstånd av jord- och skogsbruksministeriet. Ansökan om indragning ska lämnas till regionförvaltningsverket, som ska sända den jämte sitt utlåtande till jord- och skogsbruksministeriet. I 14 § föreskrivs det också att då jord- och skogsbruksministeriet beslutar om indragning av ett spannmålslånemagasin eller en utsädesfond ska det bestämma på vilket sätt spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens tillgångar ska användas. I beslutet om indragning ska det bestämmas att tillgångarna ska användas för att främja lantbruket inom spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens verksamhetsområde. De får inte delas ut till grundarna eller deras rättsinnehavare.

1.1 Bedömning av nuläget

Jordbruksförvaltningsmyndigheterna har i flera omgångar utrett spannmålslånemagasinens och utsädesfondernas antal och verksamhet. I den begäran om utredning som sändes till kommunerna åren 1979 och 1990 konstaterades det att spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna i nuvarande förhållanden hade förlorat sin i lagen avsedda betydelse. I begäran om utredning ombads kommunerna att vid behov ansöka om indragning av ett spannmålslånemagasin eller en utsädesfond. På ansökan har tiotals spannmålslånemagasin och utsädesfonder dragits in.

Enligt den senaste utredningen som gjordes 2016—2017 finns fortfarande sju spannmålslånemagasin eller utsädesfonder kvar. I utredningen ombads närings-, trafik- och miljöcentralerna sända en begäran om utredning till kommunerna inom sina ansvarsområden, där det begärs information om spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna. Sommaren 2017 sände jord- och skogsbruksministeriet ett brev till dessa sju spannmålslånemagasin eller utsädesfonder där de ombads lämna närmare uppgifter om sin verksamhet och sina tillgångar samt vid behov

lämna in en ansökan om indragning till jord- och skogsbruksministeriet. Det har inkommit knapphändig information om spannmålslånemagasinens och utsädesfondernas tillgångar. Enligt den information man fått har spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna endast ringa förmögenhet.

Ett av spetsprojekten i statsminister Sipiläs regeringsprogram är att göra författningarna smidigare. Målet är bl.a. att avveckla onödig reglering. I detta syfte har man vid jord- och skogsbruksministeriet rätt ut vilka författningar inom ministeriets verksamhetsområde som kunde upphävas såsom onödiga. Lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder är en sådan författning.

Landskapsreformen, som träder i kraft vid ingången av 2020, kommer dessutom i väsentlig grad att förändra statsförvaltningens organisatoriska uppbyggnad bl.a. på så sätt att regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhet upphör. Bland annat med anledning av den kommande nya förvaltningsstrukturen är det ändamålsenligt att upphäva föråldrad lagstiftning innan landskapsreformen träder i kraft.

2 Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås det att spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna dras in genom att lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder upphävs.

Dessutom föreslås bestämmelser om hur man vid indragningen av spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna ska förfara med deras egendom, tillgångar och skulder. Spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna ska kartlägga sin egendom, sina tillgångar och sina skulder samt överlåta egendom och tillgångar till verksamhet som främjar jordbruket inom två år från ikraftträdande av lagen. I annat fall övergår spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens tillgångar till kommunen eller mantalskommunen, som ska använda tillgångarna för verksamhet som främjar jordbruket inom sitt område.

Enligt 1 § i den föreslagna lagen om upphävande av lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder, nedan *lagen om upphävande*, upphävs lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder. De uppgifter som tidigare ankommit på spannmålslånemagasin och utsädesfonder har i praktiken antingen redan upphört eller också har de blivit en del av kommunens och mantalskommunens uppgifter.

Enligt 2 § i den föreslagna lagen om upphävande ska spannmålslånemagasinet och utsädesfondens nämnder inom två år från ikraftträdande av lagen om upphävande kartlägga spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens egendom, tillgångar och skulder samt, efter att ha betalat skulderna överlåta egendomen och tillgångarna för jordbruksfrämjande verksamhet och underrätta jord- och skogsbruksministeriet om att åtgärderna har slutförts. Egendom kan överlåtas t.ex. till kommunen eller till föreningar som främjar jordbruket. Ett spannmålslånemagasins eller en utsädesfonds egendom och tillgångar kan också överföras till en förening eller en stiftelse som grundas i samband med indragningen och som vid behov kan fortsätta spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens verksamhet.

I 3 § 1 mom. i lagen om upphävande föreskrivs det att om de åtgärder som avses i 2 § inte har genomförts inom föreskriven tid, övergår spannmålslånemagasinet och utsädesfondernas egendom, tillgångar och skulder till den kommun inom vars område spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden finns. Spannmålslånemagasinet och utsädesfonden ska anses ha upphört från och med den tidpunkten. Om spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden har inrättats av en mantalskommun, ska dock egendomen, tillgångarna och skulderna övergå till mantalskommunen.

Enligt det föreslagna 3 § 2 mom. ska kommunen eller mantalskommunen använda den egendom och de tillgångar som kommunen eller mantalskommunen fått med stöd av lagen om upphävande för främjande av jordbruket inom sitt område. Kommunen eller mantalskommunen svarar för spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens skulder och andra förbindelser endast med den egendom och förmögenhet som överförts till kommunen eller mantalskommunen från spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden, om inte kommunen eller mantalskommunen har förbundit sig till ett mer omfattande ansvar

3 Propositionens konsekvenser

Genom förslaget om upphävande av lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder avvecklas föråldrad lagstiftning.

Propositionen bedöms inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser eller konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

Den ringa förmögenhet som enligt uppskattning finns hos spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna ska användas till verksamhet som främjar jordbruket antingen genom en sammanslutning som fortsätter spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens verksamhet eller genom kommunen eller mantalskommunen.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet.

I samband med beredningen av ärendet publicerades i officiella tidningen den 13 oktober 2017 en offentlig delgivning enligt 62 § i förvaltningslagen (434/2003), där de spannmålslånemagasin och utsädesfonder som eventuellt fortfarande förekommer uppmanas att ansöka om jord- och skogsbruksministeriets tillstånd för indragning av spannmålslånemagasinet eller utsädesfonden senast den 31 december 2017. I den offentliga delgivningen meddelades också planerna om att upphäva lagen i fråga. Dessutom publicerades en motsvarande offentlig delgivning den 13 oktober 2017 på jord- och skogsbruksministeriets webbplats.

Yttrande om propositionen har begärts hos justitieministeriet, finansministeriet, regionförvaltningsverken, Finlands Kommunförbund, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf och Svenska Lantbruksproducenternas Centraförbund SLC rf.

Utlåtande lämnades av justitieministeriet, finansministeriet, regionförvaltningsverket i Södra Finland, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf och Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto.

I yttrandena förhåller man sig positivt till regeringens förslag till proposition med undantag för yttrandet från regionförvaltningsverket i Södra Finland enligt vilket det fortfarande finns sådana sammanslutningar i Finland på vilken den aktuella lagen blir tillämplig och att lagen av denna anledning inte är föråldrad och inte har förlorat sin betydelse. Enligt finansministeriets yttrande har en nedläggning av systemet med mantalskommuner som grundar sig på förordningen angående kommunalförvaltning på landet beretts tidigare, men ett hinder för en nedläggning har i praktiken utgjorts av att den förvaltning som gäller spannmålslånemagasin och utsädesfonder stöder sig på mantalskommuner. Enligt finansministeriets kommun- och regionförvaltningsavdelningens uppfattning bör mantalskommunerna inte alls nämnas i förslaget till proposition som eventuella mottagare av egendom eftersom mantalskommunerna inte längre har någon annan uppgift. Dessutom kan det yttrandet antas att systemet med mantalskommu-

ner på sikt kommer att läggas ned eftersom de inte längre finns något behov av bestämmelser på lagnivå om mantalskommuner som självständiga administrativa organisationer.

Utifrån yttrandena har i lagförslaget utförts en ändring av teknisk natur på förslag av justitieministeriet om att spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens nämnd i enlighet med 2 § i lagförslaget ska göra en utredning till och meddela jord- och skogsbruksministeriet. Den ändring som finansministeriet förslagit har inte utförts eftersom enligt den aktuella lagen har spannmålsmagasin eller utsädesfonder kunnat inrättas i landskommuner genom beslut av kommunalfullmäktige eller av kommunalstämma med ägare och innehavare av mantalssatt jord och eftersom systemet med mantalskommuner inte har lagts ned.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

6 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Indragningen av spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna genom lag bör bedömas utifrån grundlagens 15 § som gäller egendomsskydd och enligt vilken vars och ens egendom är tryggad. Ett spannmålslånemagasin eller en utsädesfond har kunnat inrättas av kommunen eller mantalskommunen. Spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens tillgångar får enligt 4 § i lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder inte användas för andra än dess egna ändamål. I överensstämmelse med det som konstaterats ovan föreskrivs det dessutom i samband med indragning av ett spannmålslånemagasin eller en utsädesfond hur dess tillgångar ska användas. Tillgångarna får bara användas till främjande av jordbruket inom spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens område.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd s.25/I) konstateras det att uttrycket ”envar eller var och en” i stadgandena om de grundläggande fri- och rättigheterna avser fysiska personer. Enligt samma proposition utsträcker sig stadgandena om de grundläggande fri- och rättigheterna endast indirekt till juridiska personer, eftersom avsaknaden av en ställning som juridisk person kan innebära att man gör intrång i rättigheter som tillkommer en individ som befinner sig bakom den juridiska personen.

Bakom spannmålslånemagasinen och utsädesfonderna befinner sig inga fysiska personer och de har inte heller grundats av fysiska personer. I 4 § i lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder ingår dessutom en uttrycklig bestämmelse, enligt vilken delägare i spannmålslånemagasin och utsädesfonder som före denna lags ikraftträdande inrättats av någon annan än en kommun eller en mantalskommun inte personligen svarar för spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens förbindelser. I denna proposition ingår också ett förslag till bestämmelser om att tillgångar som innehåses av ett spannmålslånemagasin eller en utsädesfond som dras in med stöd av lagen ska användas för ändamål som avses i lagen, dvs. för främjande av jordbruket inom spannmålslånemagasinet eller utsädesfondens område. Propositionen kan sålunda inte anses vara problematisk med avseende på bestämmelserna om egendomsskydd i 15 § i grundlagen.

Den föreslagna lagen anses kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om upphävande av lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs lagen angående spannmålslånemagasin och utsädesfonder (164/1934).

2 §

Spannmålslånemagasinens och utsädesfondernas nämnder ska inom två år från ikraftträdandet av denna lag kartlägga spannmålslånemagasinets eller utsädesfondens egendom, tillgångar och skulder samt, efter att ha betalat skulderna överlåta egendomen och tillgångarna för jordbruksfrämjande verksamhet och underrätta jord- och skogsbruksministeriet om att åtgärderna har slutförts.

3 §

Om de åtgärder som avses i 2 § inte har genomförts inom föreskriven tid, övergår spannmålslånemagasinens och utsädesfondernas egendom, tillgångar och skulder till den kommun inom vars område spannmålslånemagasinets eller utsädesfonden finns. Spannmålslånemagasinets och utsädesfonden ska anses ha upphört från och med den tidpunkten. Om spannmålslånemagasinets eller utsädesfonden har inrättats av en mantalskommun, ska dock egendomen, tillgångarna och skulderna övergå till mantalskommunen.

Kommunen ska använda den egendom och de tillgångar som kommunen fått med stöd av denna lag för främjande av jordbruket inom sitt område. Kommunen svarar för spannmålslånemagasinets eller utsädesfondens skulder och andra förbindelser endast med den egendom och förmögenhet som överförts till kommunen från spannmålslånemagasinets eller utsädesfonden, om inte kommunen har förbundit sig till ett mer omfattande ansvar. Det som föreskrivs ovan i detta moment tillämpas också på mantalskommuner.

4 §

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 31 maj 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä